

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Кафедра філософії та суспільних наук

**ФІЛОСОФІЯ
В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ
ТА
СОЦІАЛЬНО - ПОЛІТИЧНОМУ
ДИСКУРСАХ**

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

**ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО - ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

19 листопада 2020 року

ВІННИЦЯ 2020

УДК 101:808.5

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

**академік Національної академії медичних наук України,
ректор Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор медичних наук, професор, професор кафедри нормальної фізіології
Мороз Василь Максимович**

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

**проректор з наукової роботи
Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор медичних наук, професор, професор кафедри нормальної фізіології
Власенко Олег Володимирович**

**професор кафедри філософії та суспільних наук
Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор філософських наук, професор
Вергелес Костянтин Миколайович**

Редакційна колегія:

Черкасов Святослав Васильович доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії та суспільних наук Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

Харьковщенко Євген Анатолійович доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри релігієзнавства філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Попов Володимир Юрійович доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Донецького національного університету ім. В. Стуса

Куліш Павло Лаврентійович кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та суспільних наук Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова (ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР)

Мельник Віктор Мирославович, кандидат політичних наук викладач кафедри політології філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах Матеріали доповідей та виступів всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 19 листопада 2020 року Вінниця. Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2020.– 204 с.

ISBN 978-617-7721-38-2

Збірник містить матеріали доповідей та виступів учасників всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «**Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах**», яка відбулась в Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова 19 листопада 2020 року з нагоди святкування Міжнародного дня філософії. У поданих матеріалах висвітлюється широке коло актуальних проблем розвитку філософських дисциплін від минулих часів до сучасних. Збірник адресовано науковцям, вищої та середньої освіти, аспірантам, магістрантам, пошукувачам, студентам та усім хто цікавиться філософією й гуманітарними дисциплінами.

Матеріали подані в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен, посилань, грамотність, літературний стиль та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи не повертаються. Організатори конференції та члени редколегії не завжди поділяють думки учасників (авторів).

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова (протокол № 5 від 26. листопада 2020р.)

УДК. 101:808.5

ISBN 978-617-7721-38-2

ЗМІСТ

1.	Власенко О.В., Вергелес К.М., Куліш П.Л., Драчук О.П., ПОНЯТТЯ АВТОР, АВТОРСТВО, ПЛАГІАТ: ЗНАЧЕННЯ ТА СМИСЛИ В КОНТЕКСТІ НАУКОВОЇ ЕТИКИ І ПРАВА.....	6
2.	Андрійченко Д.В., КОНЦЕПЦІЯ ВСЕОСЯЖНОЇ ОБОРОНИ І ЇЇ РОЛЬ У ЗМІЦНЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СІНГАПУРІ.....	11
3.	Беднарчик Т.Р., Беднарчик М.В. ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МЕДИЦИНИ У ПОГЛЯДАХ А. ШВЕЙЦЕРА.....	15
4.	Бобело В.С. КАТЕГОРІЇ «НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ» ТА «НАЦІОНАЛЬНА ПАМ'ЯТЬ» У СУЧАСНОМУ ВІТЧИЗНЯНОМУ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ВИМІРІ.....	19
5.	Богатчук С.С. ПОЛІТИКО-ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ АРИСТОТЕЛЯ НА ДЕРЖАВУ.....	25
6.	Вергелес К.М., Вергелес Т.М., Горохова Л.В. БІОФІЛОСОФІЯ В ПРОЯВАХ СУЧАСНОЇ ТРАДИЦІЇ.....	29
7.	Вовк О.М. УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ В ПОЛІТИЦІ ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ В 1917–1920 рр., ФАКТОРИ, ЩО ЗАВДАЛИ УСПІХУ.....	33
8.	Вороний Д.Р. БОРОТЬБА ЗА ПРАВА ЖІНОК В КОНТЕКСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	37
9.	Вуж Т.Є., Вуж А.І. ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВНМУ, НАУКМА ТА КУК (ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА).....	39
10.	Гаврильченко Ю.П. ПРОБЛЕМИ ІСТОРИКО-ПРАВОВОЇ ПЕРІОДИЗАЦІЇ: ЕКОНОМІКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ.....	50
11.	Горохова Л.В., Вестімова К.В., Вергелес Т.М. ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ.....	53
12.	Гриб В.І., Конотопенко О.П., Мельник Е.А. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОГО ДИСКУРСУ.....	59
13.	Джианг Янкай COVID-19 – КИТАЙСЬКИЙ ВАРИАНТ. ХРОНІКА СОБЫТИЙ: ВОЗНИКНОВЕНИЕ, ДЕЙСТВИЯ, СОЦИАЛЬНЫЕ ПОСЛЕДСТВИЯ (взгляд изнутри).....	65
14.	Довгань Б.В. ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....	70
15.	Довнар Т.І. ЗАМЕЧАНИЯ О СУБЪЕКТАХ ПРАВА ВО ВРЕМЕНА ВЕЛИКОГО КНЯЖЕСТВА ЛИТОВСКОГО (ВКЛ).....	74
16.	Калач Д.М., Марчук І.А. МІЖКОНФЕСІЙНИЙ ДІАЛОГ ЯК СПОСІБ МИСЛЕННЯ ТА ІСНУВАННЯ.....	76
17.	Кваша К.О. РЕЛІГІЙНІ ПРАКТИКИ ЯК ФЕНОМЕН ЖИТТЄВОГО СВІТУ ОСОБИСТОСТІ	81
18.	Келлер О.Б. НЕМЦЫ-КОЛОНИСТЫ В ПОЛЬСКОМ КОРОЛЕВСТВЕ КАК НОСИТЕЛИ НОВОЙ ПРАВОВОЙ ФИЛОСОФИИ (XIV ВЕК).....	85
19.	Кириченко Ю.О. «ПОЛІТИКА МИЛОСЕРДЯ» ЮЛІЯ ЦЕЗАРЯ: АКТ ВЕЛИКОДУШНОСТІ ЧИ ПОЛІТИЧНА ГРА?.....	87
20.	Кобетяк А.Р. АДМІНІСТРУВАННЯ ТА УСТРІЙ РАННЬОХРИСТІЯНСЬКОЇ ЦЕРКВИ.....	89

Знатні жителі вважали себе незаслужено обділеними при розподілі чинів і звань, а також стурбовані долею Римської республіки. Громадяни вчинили змову, число учасників якого сягала приблизно 60 осіб. Так Цезар раптово опинився в політичній ізоляції.

Таким чином, слід відзначити, що "політика милосердя" Цезаря була довгостроковою політичною програмою на шляху до влади. Успіх політики та слава мудрого і демократичного правителя дозволили завоювати прихильність простого населення та перетворитись з консула-бунтівника на одноособового правителя Риму.

Література

1. Ахиев С. *Clementia Caesaris: сущность, причины, цели* / С. Н. Ахиев // *Античный мир и археология*. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2002. – Вып. 11. – С. 71–80.
2. Утченко С. *Юлий Цезарь* / С. Л. Утченко. – М.: Мысль, 1976. – 366 с.
3. Цицерон "О консульских провинциях". Речи. В 2-ч тт. Т.1. – М.: "Наука", 1993. – 430 с.
4. Низе Б. *Очерк римской истории и источниковедения* / Б. Низе. – СПб: Общественная польза, 1908. – 567 с.
5. Нич К. *История Римской республики* / К. В. Нич. (пер. с нем. под ред. Д. П. Кончаловского). – М.: Типография Русского Товарищества печатного и издательского дела, 1908. – 519 с.

Кобетяк А.Р.,
к.філос.н., докторант,
доцент кафедри економічної безпеки
публічного управління та адміністрування
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир, Україна

АДМІНІСТРУВАННЯ ТА УСТРІЙ РАННЬОХРИСТІЯНСЬКОЇ ЦЕРКВИ

Із проголошенням автокефального статусу Української церкви, автокефальна тематика набула нової хвилі актуальності. Незважаючи на активізацію загальноцерковного богословського руху та узаконення 15-ої Помісної церкви-сестри, виникли нові та загострилися давні міжцерковні конфлікти. З одного боку, мільйони українців, які по-факту перебували поза євхаристичним спілкуванням із православним світом, ввійшли у церковну повноту. А з іншого – через відсутність єдиноприйнятої та офіційної процедури

проголошення нової автокефальної церкви, низка Помісних церков розірвали Євхаристичне та молитовне спілкування. Це ознаки великої схизми.

Варто відзначити, що церковний конфлікт в Україні має не лише канонічний та політичний вимір, а й догматичний, віроповчальний. Наявний стик двох абсолютно різних еклезіологічних підходів (грецький та слов'янський) до проблеми устрою Вселенської церкви. Конфлікт в Україні тісно переплітається із полемікою навколо проблеми першості у православному світі. Таким чином, однією із найгостріших проблем у сучасному православ'ї є питання адміністрування Вселенською церквою, її межі та устрій. Чи є Помісні церкви повністю рівні та незалежні між собою, а отже повинні приймати рішення соборним чином. Або ж чи є, хай і номінальна, але залежність інших церков від Вселенської кафедри. Ці та інші проблематичні питання сьогодні привертають увагу не лише ієрархів та богословів, а й провідних світських науковців. У багатьох країнах світу православ'я – основний світоглядний орієнтир та індикатор самоідентифікації етносу, значною мірою і українського. Отже, проблема адміністративного устрою православної церкви, будучи актуальною у всі часи, набула значного загострення із підписанням Томосу для Української церкви.

Для кращого розуміння сучасного внутрішнього церковного облаштування необхідно повернутися до його витоків. Згідно біблійного вчення, Церква була заснована у День П'ятидесятниці у святому Єрусалимі. Зішестя Святого Духа відбулося миттєво, а присутні, які і є засновниками та першими церковниками, у рівній мірі отримали Божественну благодать. Фактично, вся Церква, у стартовій точці, була вміщена в одну кімнату єрусалимського будинку (горницю) (Дії 2:1-6). Там не було жодних розділень або обмежень. Церква на ранньому етапі – єдина еклезійна структура. На «нульовому» етапі розвитку церковної адміністрації, 12 апостолів не мали жодної іншої влади, окрім духовної, над іншими послідовниками Христа, в тому числі і над 70-ти апостолами. Ця спільнота, яка прийняла благодать Духа, і є первинною церковною структурою [1, с. 357].

Характерною ознакою ранньої церкви є її еклезієвий характер. У Новому Завіті ἐκκλησία – виключно місцева спільнота. Перша Єрусалимська спільнота – це зібрання учнів та послідовників Христа, які звершували спільну молитву, трапезу, та ділилися спогадами про Вчителя. За аналогією були засновані і інші подібні спільноти у містах, де проповідували апостоли. Наприклад, апостол Павло робив акцент на спільнотному характері церкви (1 Кор. 11:18) [3, с. 151].

У період античності поняття ἐκκλησία отримало значну кількість конотацій. Більшість із них пов'язані із вільним зібранням дорослих чоловіків, які мали право голосу. Інші трактування цього терміну – політичні дебати, зустрічі, і, навіть, суд. Натомість у західній частині Римської імперії використовували слово collegia, яке вживали і євреї у діаспорі [5, с. 541]. Наразі важко однозначно відповісти чому древні християни обрали саме поняття ἐκκλησία, яке сьогодні є синонімом Церкви загалом.

На ранніх стадіях общини мали нестійкий зв'язок, тому однозначно важко сказати про будь-яку взаємозалежність між ними. Цілком природно, що на

християнську спільноту значного впливу завдала модель адміністративного устрою Римської імперії. Collegia не знала ізоляції чи прив'язки до Єрусалиму, як мережева система синагог. Патерн римської ієрархії наклав незгладимий відбиток на ранню церкву [1, с. 369], тому поступово остання вибудувала власну чітку ієрархічну структуру.

Загалом, спільнота ранньохристиянської церкви була досить закритою. Напевно так траплялось тому, що, по-перше, постійно нависала загроза фізичного знищення з боку римлян та іудеїв. По-друге, перші зібрання були відносно таємними. Для зібрання обирались нетрадиційні місця, як для молитви, наприклад кладовища. По-третє, просто не було потреби у спілкуванні між спільнотами. Кожна із них була самодостатньою та самокерованою. За життя апостолів такі громади знаходились під прямим керівництвом очевидців Ісуса, або ж їх посланців. Проте з плином часу, виникли питання, які ἐκκλησία не змогла вирішити самотійно. Перш за все це пов'язано із чистотою віровчення, адже з'явилися перші ересі. Ще, важливим прецедентом для спілкування між спільнотами були суди над їх очільниками. Самостійно громада не могла вирішити долю керівника (єпископа), відтак залучались керівники-єпископи із сусідніх громад. Так сформувалась системна взаємодія між окремими спільнотами, які були абсолютно рівні між собою. Поміж рівних еклезіій помітно виділялись (спочатку суто в духовному плані) кілька найпомітніших: Риму, Антіохії, Єрусалиму, Олександрії, Коринфу, Ефесу, Карфагену, Филипів та деякі інші. Вони були безпосередньо засновані апостолами, та очолювались харизматичними лідерами. Інституційно ця першість жодним чином не проявлялась. Проте, вже наприкінці I ст. за зразком імперії поступово було запроваджено систему метрополій [1, с. 370]. Перший Вселенський собор легалізував таку систему управління церквою (4,5,6 канони) [2, с. 33-34].

Зафіксована на Вселенському соборі модель управління та адміністрування для церкви була новою. Далеко не вся православна спільнота сприйняла такий устрій. Перш за все, така адміністрація була розрахована для церков Сирії та Малої Азії. Така модель зафіксувала необхідність «сусідства» окремих парафій-спільнот. Основне завдання сусідніх громад полягало у суді над єпископом та висвячення нового очільника. Сусідство громад було зафіксовано на рівні адміністративного устрою Римської імперії. Так, у церковній структурі вкорінюється поняття (гр. ἐπαρχία). Важливою ознакою межування сусідніх епархій, очолюваних єпископами, було періодичність зібрання всіх очільників на собори. А ще, виникає новий прецедент необхідності затвердження соборних рішень та висвячень нових єпископів (μητροπολίτης ἐπίσκοπος) «метропольним єпископом» [1, с. 371].

Отже, церква поступово підлаштувалась під адміністративний розподіл імперії, та повністю його перебрала. Важливо, що адміністрування у ранній церкві здійснювалось виключно на територіальному принципі. У багатонаціональній та обширній Римській імперії було неможливо виділити метрополії за національною ознакою. Крім того, остаточно утвердилась ієрархічна структура церкви. По-суті, формується новий інститут єпископської

влади. У перші століття єпископ – це керівник власної громади. Однак уже у III ст. окремі єпископи виконують функції наглядача за всією метрополією, тобто стають відповідальними не лише за свою громаду, а й за дії єпископосусіда. Мимоволі формується новий еклезіяльний принцип відносної рівності в церкві. Митрополити, як очільники цілих провінцій, за своїми адміністративними повноваженнями стали (*primi inter pares*) «першими серед рівних». Єпископ перестав мислитись центром Євхаристії, а перетворюється на адміністратора [4, с. 210]. Ще одним важливим моментом є утворення нового колегіального органу, який розпочав діяльність на відносно постійній основі – ради єпископів. Згідно 5-го правила Першого Вселенського собору, місцеві ради (собори) необхідно скликати двічі на рік [2, с. 34]. Отже, соборноправність трансформується у регулярну церковну складову. Це дозволило Церкві утворити єдину загальну структуру, яка вже мала одноосібного керівника. Проте, автокефальним єпископам довелось делегувати свої повноваження та права для митрополита, який адміністрував територію всієї митрополії [1, с. 373].

Підсумовуючи відзначимо, що трансформація церковного адміністрування до митрополичого управління був одним із найрадикальніших. Характерно, що Церква вже у III ст. легітимізувала принцип керівництва, який зберігає свої загальні форми і сьогодні. Вселенська церква, будучи сталою по своїй організації, наприкінці донікейського періоду запропонувала революційну, як на той час, модель управління. Автокефальні по самій своїй суті церкви та їх керівники, делегували повноваження для митрополитів. У свою чергу, можемо констатувати, що очільники метрополій перетворюється на адміністратора, який контролює ввірену йому території, та входить до чіткої інституціалізованої структури.

Іншою важливою особливістю є перехід від окремісних громад до стійкого територіального принципу управління. Оскільки церква поступово сформувала адміністративну систему управління, яка була аналогічна імперській, то і в церкві адміністративний поділ був виключно територіальним. Перші спільноти були засновані самими апостолами за принципом міської конгломерації. Проповідники зупинялись у найбільших поселеннях, і в результаті їх проповіді формувались місцеві спільноти. Можна стверджувати, що це був швидше національний принцип, адже перші громади були виключно єврейські. Апостольський собор 51-го р. якраз і був присвячений проблемі доцільності проповіді язичникам. Перехід від національного до територіального принципу адміністрування став переворотом, який міцно закріпився у церковній свідомості.

Чітка інституалізація церковної структури допомогла церкві утворити єдину організацію, яка мала визначеного керівника та уряд (синод). Проте, уніфікована структура швидко піддалася впливу держави, що було б важче зробити, коли існували окремі автокефальні спільноти. Наприклад, імперська влада Константинополя змогла швидко розповсюдити аріанство саме за допомогою чіткої вертикалі церковної влади. Серед позитивного відзначимо, що Перший Константинопольський собор затвердив нову модель –

надмитрополитчу, яку було започатковано ще на Сардикійському та Антіохійському соборах. Її суть полягала у виході за межі компетенції митрополії у спірних питаннях (на практиці це стосувалось аріанства, але сама модель залишилась актуальною і сьогодні). У проблемних питаннях, коли в межах митрополії його неможливо вирішити, запроваджувався «великий синод» або можливість звернення, як до вищої судової інстанції, до авторитетних кафедр. Отже, імперська модель адміністрації перейшла на церковну структуру, що відіграло як позитивну, так і негативну роль в історії церкви.

Література

1. Говорун, С. Теоретичні засади православної еклезіології у її історичному розвитку. Дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософських наук. Спеціальність 09.00. 14 – богослов'я. К, 2019. 623 с.
2. Книга правил Святых Апостол, Святых Соборов Вселенских и Поместных и Святых Отец. М. : изд-во святителя Льва, Папы Римского, 2010. 447 с.
3. [Pascuzzi](#), M. Ethics, Ecclesiology and Church Discipline: A Rhetorical Analysis of 1 Corinthians 5. Roma, 1997. – 240 p.
4. Prusak, B. The Church Unfinished: Ecclesiology Through The Centuries. – Mahwah : Paulist Press, 2004. 416 p.
5. Scheid, J. Graeco-Roman Cultic Societies. In *The Oxford Handbook of Social Relations in the Roman World*, ed. Michael Peachin. Oxford: Oxford University Press, 2011. P. 535–566.

Колінько М. В.,
к.філос.н., доцент,
доцент кафедри філософії
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР «МІЖ»: ПРОБЛЕМА БЛИЗЬКОСТІ І ДИСТАНЦІЇ

Погляд на простір як соціокультурний орієнтир, просторовий вимір людського буття вимагає звернення до аналізу суспільних стосунків, задіяних у форматуванні простору. Соціокультурне порубіжжя постає сьогодні актуальним ландшафтом сучасного суспільного буття, що враховує не тільки форми зв'язку і безперервності соціальних відносин, але і процеси поділу, відокремлення, відбору, соціальної дистанції від свого до чужого буття. Простір «між» існує в динаміці подолання,